

Parashat Chukat **Times of Transition** **Rabbi Shai Finkelstein**

במדבר פרק כא פסוקים יז-כ

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו-לה באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק במשענתם וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על-פני הישימון

במדבר רבה יט:כו

אז ישיר ישראל, מפני מה לא נזכר משה שם, מפני שנענש על ידי המים ואיו אדם מקלס לאספקלטור (תליון) שלו, ולמה שמו של הקדוש ברוך הוא לא נזכר בה, משל לשלטון שעשה סעודה למלך, אמר המלך אוהבי שם, אמרו לו, לאו, אמר אף אני איני הולך לשם. אף כה אמר הקדוש ברוך הוא הואיל ומשה אינו נזכר שם אף אני איני נזכר שם.

דברים פרקט פסוק יד

הרף ממני ואשמידם ואמחה את-שמם מתחת השמים ואעשה אותך לגוי-עצום ורב ממנו

ר' יוסף בכור שור

ישיר ישראל. מחמת שמחה כי נהפכו ממות לחיים כי היו יראים למות בצמא הם ומקניהם אבל משה לא שר לפי שנכשל בו:

אברבנאל

ואמר הכתוב "ומשם בארה", וכבר הודעתוך שקרות האומר, שהבאר הנזכר כאן הוא הסלע שהכה משה בקדש, כי למה הזכיר הכתוב כאן, שלא במקומו?
 ועוד: איך יתכן בהיות משה ואהרן אבלים וחפויי ראש על גזרת מיתתם ושלא יבוא אל הארץ אז ישירו ישראל את השירה הזאת - ורועיהם ומנהיגיהם בלב רע?
 ועוד: איך יאמרו על הסלע "באר חפרוה שרים, כרוה נדיבי עם במחוקק במשענותם", כי הנה הסלע אשר היה בקדש לא נגעה בו יד אדם להוציא מים ממנו אלא משה?
 ולכן נראה לי, ששאר הפעמים נתן הקב"ה מים לישראל על דרך הפלא אבל היה זה כאשר ישראל היו שואלים אותם ומתרעמים עליהם, ומפני ההכרח היה שולח להם מים לשתות. אבל המקום הזה "בארה" נקרא כן, לפי ששם הקב"ה מעצמו, מבלי שישאלו ממנו ישראל מים, אמר אל משה: "אסוף את העם ואתנה להם מים" רוצה לומר: מבלי שאלתם ובקשתם...
 והנה ישראל בראותם שהקב"ה היה נותן להם מים ברצון פשוט, לא מכח תרעומת, נתנו לפניו שירה רבה, ברכות והודאות לשמו הגדול.
 וזהו שאמר: "היא הבאר אשר אמר ה'" רצונו לומר, זה היה הבאר אשר נתנה הקב"ה מעצמו ולא בשאלת השואלים.

כלי יקר

אז ישיר ישראל את השירה הזאת. מאחר שלא נאמר אז ישיר משה ובני ישראל, ועוד שלא שרו השירה הזאת בתחילת מ' ש"מ שבני ישראל אמרו שירה זו על משה שחזרה הבאר בזכותו אחר שפסקה במיתת מרים, ומטעם זה לא נזכרה מרים בשירה זו ונזכר משה שנאמר באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם במחוקק, ואין מחוקק אלא משה שנאמר (דברים לג כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ובתענית (ט). מסיק שחזרה בזכות משה כי מתחילה היה המן בזכות משה שקבל התורה כי לא נתנה התורה כ"א לאוכלי המן (תנחומא בשלח כ). שנאמר (שמות טז ד) למען אנסנו הילך בתורתך, והבאר שהיה מספיק להם כל צרכיהם בזכות מרים שאחזה במדת ג"ח, שכן נאמר (שמות א יח) ותחייך את הילדים שהיו מספיקין להם מזון כו'. וענני כבוד אשר שם כבוד השכינה בזכות אהרן שגרם השראת השכינה ע"י הקרבנות, ובזכות התורה חזרו שלשתן לכך נאמר באר אשר חפרוה נדיבי עם שאחזו במדת ג"ח ובזכותם היתה הבאר מאז ומקדם, עכשיו חזרה במחוקק בזכות משה ובזכות התורה הרמוזה בפסוק וממדבר מתנה וממתנה נחליאל כמו שדרז"ל (בעירוובין נד.), דאל"כ קשה מה ראו על ככה לדרוש פסוקים אלו על התורה ומה ענין שבח התורה אל שירת הבאר אלא לפי שחזרה הבאר בזכות התורה שקבל משה. וזה פירוש נכון וברור.

מלבי"ם על במדבר כא

"אז ישיר ישראל", ועי"ז התעוררו ואמרו שירה, ומשה לא אמר שירה עמהם כי לא באו המים על ידו.